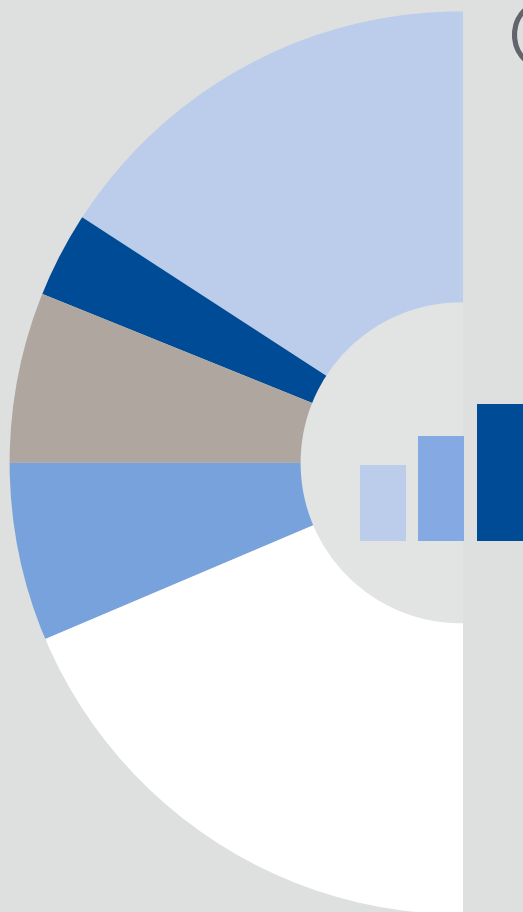

ESTUDIS MONOGRÀFICS CAMBRA

14

L'economia euromediterrània

Transformació i reptes
de futur

Novembre 2025

ESTUDIS MONOGRÀFICS CAMBRA

14

L'economia euromediterrània

Transformació i reptes
de futur

Novembre 2025

Índex

1. Introducció	5
2. Demografia i societat	5
3. Economia i obertura exterior	8
4. Mercat de treball i igualtat de gènere	12
5. Especialització productiva	17
6. Tecnologia i coneixement	19
7. Energies renovables i recursos hídrics	20
8. Cooperació i Unió Euromediterrània	23
9. Conclusions i visió de futur	24

1. Introducció

El 2025 es compleix el 30è aniversari del Procés de Barcelona alhora que es prepara el nou Pacte per al Mediterrani, per tant, és un bon moment per fer una anàlisi de l'economia del mediterrani, de la seva transformació i dels reptes de futur.

L'àrea euromediterrània, amb més de 576 milions d'habitants el 2023, constitueix un espai de fortes interdependències econòmiques i socials. Els desequilibris Nord-Sud –envelliment i baixa natalitat a Europa versus joventut i alt creixement demogràfic a MENA (Middle East and North Africa)– es combinen amb reptes globals com el canvi climàtic, la seguretat energètica, la transformació digital i els fluxos migratoris.

La unió econòmica i comercial de les regions mediterrànies requereix una revitalització de les estratègies de cooperació per fer front als grans reptes actuals. Per això, és important conèixer bé les característiques econòmiques dels territoris esmentats, molt heterogenis entre si.

Aquest informe s'ha elaborat a partir de les publicacions de l'IEMed (Institut Europeu de la Mediterrània) i de l'informe 2024 de WeMed, i ofereix una anàlisi de conjunt de les dinàmiques de la regió en set grans àmbits: 1) demografia i societat; 2) economia i relacions internacionals; 3) mercat laboral, educació i gènere; 4) sectors econòmics (agricultura indústria i serveis); 5) tecnologia, digitalització i IA; 6) mediambient i sostenibilitat; 7) governança i cooperació mediterrània.

Considerem la regió euromediterrània formada per 26 països, dels quals nou pertanyen a la Unió Europea (Espanya, Portugal, França, Itàlia, Eslovènia, Croàcia, Grècia, Malta i Xipre), sis als Balcans Occidentals (Sèrbia, Kosovo, Bòsnia-Hercegovina, Montenegro, Macedònia i Albània), sis a Orient Mitjà (Turquia, Síria, Líban, Jordània, Israel i Palestina), i cinc al Nord d'Àfrica (Egipte, Líbia, Tunísia, Algèria i Marroc).

2. Demografia i societat

El 2023, la població mediterrània es distribueix en tres grans blocs a parts molts similars: la UE mediterrània, que concentra el 35,4%, el Nord d'Àfrica, amb el 37,4%, i l'Orient Mitjà i Balcans occidentals, amb el restant 27,2%.

En les darreres dues dècades, aquesta població ha augmentat en més d'una quarta part (+26,4%) en comparació al 2001, amb diferències significatives entre les diferents zones geogràfiques i dins d'aquestes. El Nord d'Àfrica ha registrat el major augment relatiu (+45,4%), i Egipte va ser el que més va contribuir, tant en termes absoluts com relatius (+39,9 milions, +54,7 %). La tendència general de creixement a l'Orient Mitjà ha estat lleugerament inferior (+39,1%), amb la contribució més gran

Taula 1. Població mediterrània 2023 (en milions i % del total)

Regió	Població (milions)	% sobre total
UE mediterrània	204,4	35,4
Nord d'Àfrica	215,5	37,4
Orient Mitjà	140,2	24,3
Balcans Occidentals	16,7	2,9
Total	576,8	100

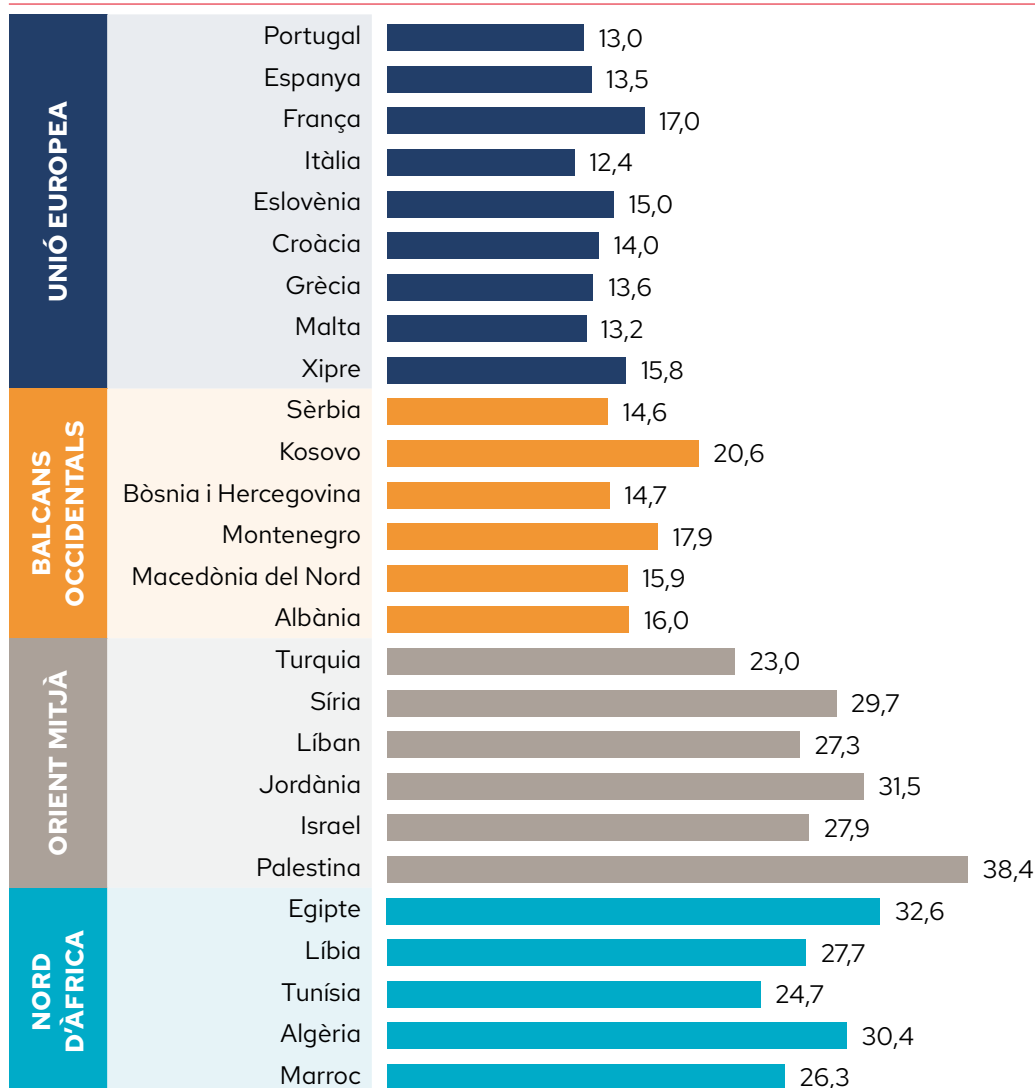
Font: WeMed 2024.

**Taula 2. Creixement de la població 2001-2023
(en %)**

Regió	Creixement 2001-2023 (%)
UE mediterrània	8,6
Nord d'Àfrica	45,4
Orient Mitjà	39,1
Balcans Occidentals	-12,9
Total	26,4

Font: WeMed 2024.

de Turquia en termes absoluts (+20,3 milions) i de Jordània, Palestina i Israel en termes relatius (+119,6%, +72,3% i +51,5%, respectivament). El creixement demogràfic als països mediterranis de la Unió Europea va ser molt limitat (+8,6%), amb un creixement més significatiu a Espanya i França

Gràfic 1. Població de 0-14 anys, % de la població total. Any 2023

Font: WeMed 2024, a partir de World Bank Development Indicators; UN Population Division.

(+18,4% i +11,1%, respectivament), un saldo lleugerament positiu a Itàlia (+3,5%) i una reducció del nombre d'habitants a Croàcia i Grècia. Finalment, els Balcans Occidentals van mostrar un descens general de la població entre el 2001 i el 2023 (-12,9%).

Aquest creixement demogràfic més elevat a l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica es correspon amb taxes de fecunditat més altes i amb un pes de la població jove també superior a la dels països mediterranis. Per exemple, la taxa de fecunditat presenta contrastos importants. Els nivells més elevats, per sobre de 2,5 fills per dona, s'observen dins la regió de l'Orient Mitjà a Palestina (3,4), Israel (2,9), Jordània

Taula 3. Indicadors demogràfics

	Població total (milions) 2023	Població 0-14 (% s/total) 2023	Població 65 anys o més (% s/total) 2023	Taxa fecunditat (fills/dona) 2023	Esperança vida (anys) 2022
UNIÓ EUROPEA					
Portugal	10,5	13,0	23,3	1,4	81,6
Espanya	48,4	13,5	20,7	1,3	83,1
França	68,2	17,0	22,0	1,8	82,2
Itàlia	59	12,4	24,0	1,2	82,6
Eslovènia	2,1	15,0	21,4	1,6	81,3
Croàcia	3,9	14,0	22,7	1,5	77,6
Grècia	10,4	13,6	23,1	1,4	80,6
Malta	0,6	13,2	19,6	1,2	82,7
Xipre	1,3	15,8	15,2	1,3	81,9
BALCANS OCCIDENTALS					
Sèrbia	6,6	14,6	20,5	1,5	75,5
Kosovo	1,8	20,6	10,5	1,5	79,5
Bòsnia i Hercegovina	3,2	14,7	18,7	1,3	75,3
Montenegro	0,6	17,9	16,9	1,7	76,2
Macedònia del Nord	1,8	15,9	15,1	1,4	74,4
Albània	2,7	16,0	17,1	1,4	76,8
ORIENT MITJÀ					
Turquia	85,3	23,0	8,9	1,9	78,5
Síria	23,2	29,7	4,7	2,7	72,3
Líban	5,4	27,3	10,3	2,1	74,4
Jordània	11,3	31,5	4,0	2,7	74,2
Israel	9,8	27,9	12,2	2,9	82,7
Palestina	5,2	38,4	3,6	3,4	73,4
NORD D'ÀFRICA					
Egipte	112,7	32,6	4,9	2,8	70,2
Líbia	6,9	27,7	5,0	2,4	72,2
Tunísia	12,5	24,7	9,3	2,0	74,3
Algèria	45,6	30,4	6,6	2,8	77,1
Marroc	37,8	26,3	8,0	2,3	75,0

Font: WeMed 2024, a partir de World Bank Development; UN Population Division.

(2,7) i Síria (2,7), mentre que les taxes més altes al Nord d'Àfrica es donen a Egipte i Algèria (2,8 en ambdós casos). A la UE mediterrània es troben els països amb taxes de fecunditat més baixes, com és el cas d'Itàlia (1,2) i Espanya (1,3).

El percentatge de població jove també presenta desigualtats importants per àrees geogràfiques. El 2023, la població menor de 14 anys representa una proporció igual o superior a una quarta part de la població total a gairebé tots els països de l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, amb els valors més alts a Palestina (38,4%), Egipte (32,6%) i Jordània (31,5%). En canvi, als països de la Unió Europea, aquest indicador assoleix un valor màxim del 17% a França i un mínim a Itàlia (12,4%). La zona dels Balcans Occidentals presenta una proporció lleugerament més elevada que a la UE, amb un valor mínim de 14,6% a Sèrbia i màxim de 20,6% a Kosovo.

Per contra, quant a la població més gran de 65 anys, els països de la UE mostren els valors més alts, superiors al 20% (excepte a Xipre i Malta), amb un valor màxim a Itàlia (24%). La proporció de persones grans als Balcans Occidentals és lleugerament inferior a l'europeu, mentre que a Orient Mitjà i Nord d'Àfrica se situa en general per sota del 10% (a excepció d'Israel). La esperança de vida també presenta contrastos importants: més de 83 anys a Espanya, enfront a 70 a Egipte i 72 a Síria.

3. Economia i obertura exterior

Variables econòmiques

La Mediterrània està dominada per les economies avançades de la Unió Europea, tot i que les economies emergents del nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà estan experimentant un creixement més ràpid ja que parteixen d'un nivell de desenvolupament inferior.

El PIB mediterrani el 2023 va assolir 10,3 bilions de dòlars, amb un 73,4% corresponent a la UE, 16,6% a l'Orient Mitjà, 8,5% al Nord d'Àfrica, i 1,5% els Balcans.

Els tres principals països de la UE mediterrània (França, Itàlia i Espanya) representen el 66,4% del PIB regional. Fora de la UE, Turquia (1,1 bilions US\$), Israel (509.900 milions US\$) i Egipte (395.900 milions US\$) són els actors clau en termes econòmics.

Taula 4. PIB 2023 per àrees (en \$ i % del total)

Regió	PIB (milers milions \$)	% sobre total
UE mediterrània	7.595,9	73,4
Nord d'Àfrica	875,9	8,5
Orient Mitjà	1.713,0	16,6
Balcans Occidentals	157,9	1,5
Total	10.342,7	100

Font: WeMed 2024.

Les disparitats en la distribució del PIB per habitant reflecteixen els diferents nivells de desenvolupament entre els països que formen part de la regió mediterrània. D'una banda, els nou països de la UE mediterrània tenen un PIB per càpita mitjà de 37.162 dòlars, que és més del doble del que tenen els sis països que formen part de la regió de l'Orient Mitjà (12.218 \$). En l'altre extrem, el PIB per habitant a la regió dels Balcans és de només 9.455 \$, i al Nord d'Àfrica de 4.065 \$.

Taula 5. PIB per habitant 2023 per àrees

Regió	PIB per habitant (\$)	Índex mitjana = 100
UE mediterrània	37.162	207
Nord d'Àfrica	4.065	23
Orient Mitjà	12.218	68
Balcans Occidentals	9.455	53
Total	17.931	100

Font: WeMed 2024.

Taula 6. Indicadors de PIB i PIB per habitant

	PIB (MM\$ corrents) 2023	Creixement anual PIB (%) 2023	PIB per hab. (\$ preus 2017) 2023
UNIÓ EUROPEA			
Portugal	287,1	2,3	41.710
Espanya	1.580,7	2,5	46.357
França	3.030,9	0,7	55.214
Itàlia	2.254,9	0,9	52.700
Eslovènia	68,2	1,6	48.109
Croàcia	82,7	3,1	41.344
Grècia	238,2	2,0	36.268
Malta	21,0	5,6	57.230
Xipre	32,2	2,5	50.578
BALCANS OCCIDENTALS			
Sèrbia	75,2	2,5	24.511
Kosovo	10,4	3,3	13.547
Bòsnia i Hercegovina	27,1	1,7	19.860
Montenegro	7,4	6,0	27.776
Macedònia del Nord	14,8	1,0	23.424
Albània	23,0	3,4	18.060
ORIENT MITJÀ			
Turquia	1.108,0	4,5	34.414
Síria	9,0	1,3	2.915
Líban	17,9	0,2	12.293
Jordània	50,8	2,6	9.421
Israel	509,9	2,0	48.278
Palestina	17,4	5,5	5.308
NORD D'ÀFRICA			
Egipte	395,9	3,8	16.961
Líbia	50,5	1,7	17.704
Tunísia	48,5	0,4	12.332
Algèria	239,9	4,1	15.348
Marroc	141,1	3,2	8.782

Font: WeMed 2024, a partir de World Bank, OCDE.

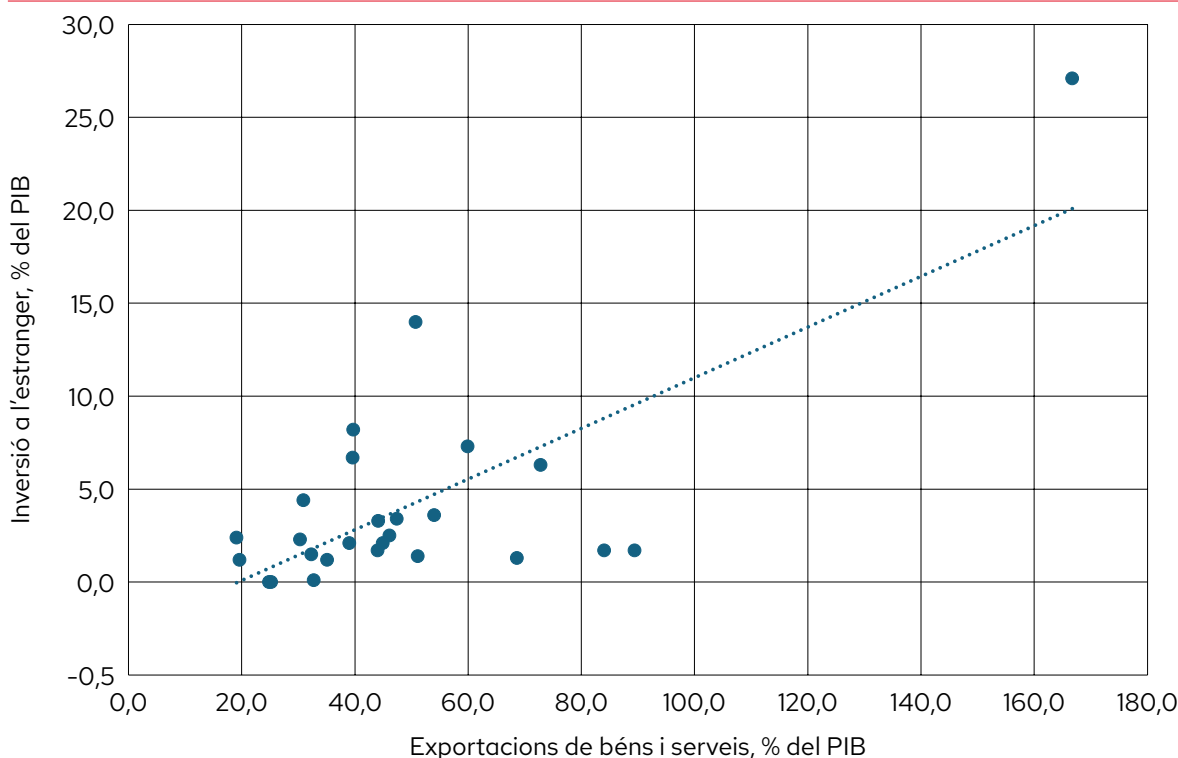
Els països mediterranis tenen balanços comercials majoritàriament deficitàries. El 2023, només vuit dels 26 països tenen un saldo positiu, cinc dels quals pertanyen a la Unió Europea.

El país de l'Orient Mitjà mostren un valor de la ràtio lleugerament inferiors al de les altres àrees geogràfiques, i en cap cas se supera el 50%. Al Nord d'Àfrica, s'observa una tendència particularment desigual a Líbia (68,6% el 2023), on l'alta volatilitat dels preus dels hidrocarburs impacta significativament en el valor de l'indicador, mentre que Egipte és el país amb la quota més baixa d'exportacions sobre el PIB, inferior al 20%.

Pel que fa als fluxos d'inversió estrangera directa, aquests són particularment significatius als països dels Balcans Occidentals, on representen entre el 6,3% (Macedònia del Nord) i el 14% del PIB (Montenegro). Bòsnia-Hercegovina n'és una excepció, amb una quota del 3,3%, més propera als nivells dels països de la Unió Europea, on –excloent Malta– la quota de fluxos d'inversió estrangera no supera el 5% a causa de l'elevat PIB. La quota d'inversió estrangera dins dels sistemes econòmics dels països de l'Orient Mitjà i del Nord d'Àfrica és significativament inferior i més en línia amb els valors europeus (màxim 2,5% al Líban; amb l'excepció d'Israel, 4,4%).

El gràfic mostra la distribució dels 26 països mediterranis en funció de la quota de les exportacions i la inversió estrangera en el PIB. La distribució estaria indicant una correlació positiva entre la quota de

Gràfic 2. Indicadors d'obertura a l'exterior per països. Any 2023

Taula 7. Indicadors d'obertura de l'economia

	Export. Béns i serveis (% del PIB) 2023	Exp. Béns i serveis (MM\$, corrents) 2023	Imp. Béns i serveis (MM\$, corrents) 2023	Saldo comercial (Exp-Imp) (MM\$, corrents) 2023	Inversió estrangera (% PIB) 2023	Inversió a l'estranger (% PIB) 2023
UNIÓ EUROPEA						
Portugal	47,4	136,2	133,8	2,4	3,4	2,1
Espanya	39,0	615,8	550,6	65,2	2,1	1,8
França	32,7	990,5	1.057,7	-67,2	0,1	1,4
Itàlia	35,1	790,4	759,3	31,1	1,2	1,0
Eslovènia	84,0	57,3	52,8	4,5	1,7	0,8
Croàcia	54,0	44,7	46,2	-1,5	3,6	1,6
Grècia	44,9	106,9	118,6	-11,7	2,1	1,5
Malta	166,7	34,9	30,9	4,0	27,1	34,2
Xipre	89,4	28,8	29,1	-0,3	1,7	29,5
BALCANS OCCIDENTALS						
Sèrbia	59,9	45,0	48,4	-3,4	7,3	0,2
Kosovo	39,7	4,1	7,4	-3,3	8,2	2,0
Bòsnia i Hercegovina	44,1	11,9	15,4	-3,5	3,3	0,3
Montenegro	50,7	3,8	5,1	-1,3	14,0	0,8
Macedònia del Nord	72,8	10,7	12,7	-2,0	6,3	1,3
Albània	39,6	9,1	10,3	-1,2	6,7	0,3
ORIENT MITJÀ						
Turquia	32,3	357,5	384,4	-26,9	1,5	0,5
Síria	24,8	2,2	6,6	-4,4	-	-
Líban	46,1	8,3	14,8	-6,5	2,5	0,3
Jordània	30,3	14,0	23,2	-9,2	2,3	0,0
Israel	30,9	157,4	138,4	19,0	4,4	2,0
Palestina	19,6	3,4	11,6	-8,2	1,2	0,1
NORD D'ÀFRICA						
Egipte	19,1	75,6	84,5	-8,9	2,4	0,1
Líbia	68,6	34,7	20,9	13,8	1,3	0,5
Tunísia	51,1	24,8	28,2	-3,4	1,4	0,0
Algèria	25,2	60,4	50,4	10,0	0,0	0,0
Marroc	44,0	62,0	73,7	-11,7	1,7	0,5

Font: World Bank national accounts data, OECD National Accounts data files, International Monetary Fund, UNCTAD.

les exportacions i la quota d'inversió estrangera entrant. Destaca el valor excepcional de Malta, que té una ràtio de fluxos d'inversió estrangera en relació amb el PIB molt més alta que altres països, ja que té un règim fiscal atractiu i una posició estratègica al Mediterrani, i també registra unes exportacions equivalents a aproximadament 1,7 vegades el valor del seu producte interior brut.

Pel que fa al tipus de productes comercialitzats, la interdependència comercial continua sent asimètrica: el sud exporta energia i productes primaris, i importa manufactures i serveis del nord. De fet, les economies MENA són altament dependents de l'energia en les exportacions, mentre que la UE mostra una major diversificació, segons informes de l'IEMed.

4. Mercat de treball i igualtat de gènere

Mercat de treball

El mercat laboral s'analitza a través de les taxes d'activitat i ocupació, que revelen desigualtats importants, especialment en termes de gènere i d'accés dels joves al mercat laboral.

Als països de la Unió Europea, encara que les bretxes de gènere i els desafiaments relacionats amb la qualitat de l'ocupació i amb l'ocupació juvenil continuen existint, les diferències amb la resta de regions de la Mediterrània són importants.

Considerant la totalitat del grup en edat laboral (15-64 anys), les taxes d'activitat (ràtio entre suma de la població ocupada i aturada dividit per la població de 15 a 64 anys) a l'Europa Mediterrània i Balcànica el 2022 se situen per sobre del 65%. A l'Orient Mitjà són relativament altes a Israel (73,3%) i més baixes a Jordània i Síria (entorn al 40%). En canvi, al Nord d'Àfrica, les taxes d'activitat són generalment baixes, per sota del 50% en mitjana.

La manca d'oportunitats laborals per als joves del Nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà és preocupant, ja que alimenta la inestabilitat social i empeny molts a buscar oportunitats a l'estranger. La desocupació juvenil també és crítica: 49,4% a Líbia, 40,8% a Jordània, 37,5% a Tunísia (dades 2023).

El nivell d'escolarització mostra diferències notables: a la UE mediterrània supera el 95%, mentre que a Egipte arriba al 86,1% i a Síria només al 44,1%. L'accés a l'educació bàsica continua sent un repte per alguns països del sud.

Igualtat de gènere

Als països mediterranis, les diferències en les taxes de participació laboral per sexe són marcades i varien significativament. Als països del sud de la UE, la participació femenina és relativament alta però continua sent inferior a la dels homes. A Espanya, per exemple, la taxa d'activitat de les dones és del 69,9%, en comparació amb el 78,3% dels homes, mentre que a Itàlia la bretxa és més pronunciada, amb un 56,4% de les dones en la força laboral en comparació amb el 74,6% dels homes.

Als Balcans Occidentals, les bretxes són lleugerament inferiors. Per exemple, a Sèrbia, Montenegro i Albània, la taxa d'activitat femenina està entre el 60-70% en comparació amb prop del 80% la masculina. A l'Orient Mitjà i al Nord d'Àfrica, les diferències són les més àmplies: a Jordània, Líban, Egipte, Algèria i el Marroc, la taxa d'activitat femenina és inferior al 21%, enfront a un 65-75% els homes. Israel és una excepció, amb una participació femenina més propera a la participació masculina.

Les dades de taxa d'ocupació (població ocupada entre la població en edat de treballar) per al 2023 també destaquen importants disparitats de gènere. Les diferències més pronunciades es produeixen al Nord d'Àfrica, on les taxes d'ocupació femenina són les més baixes de la regió, i a l'Orient Mitjà. Per exemple, a Algèria i Tunísia, les dones adultes mostren taxes d'ocupació al voltant del 18-30%, en comparació amb més del 70% dels homes. Aquestes bretxes, fortament lligades a barreres culturals i a la manca de suport estructural, limiten l'accés de les dones al mercat laboral.

Taula 8. Indicadors del mercat laboral, en %

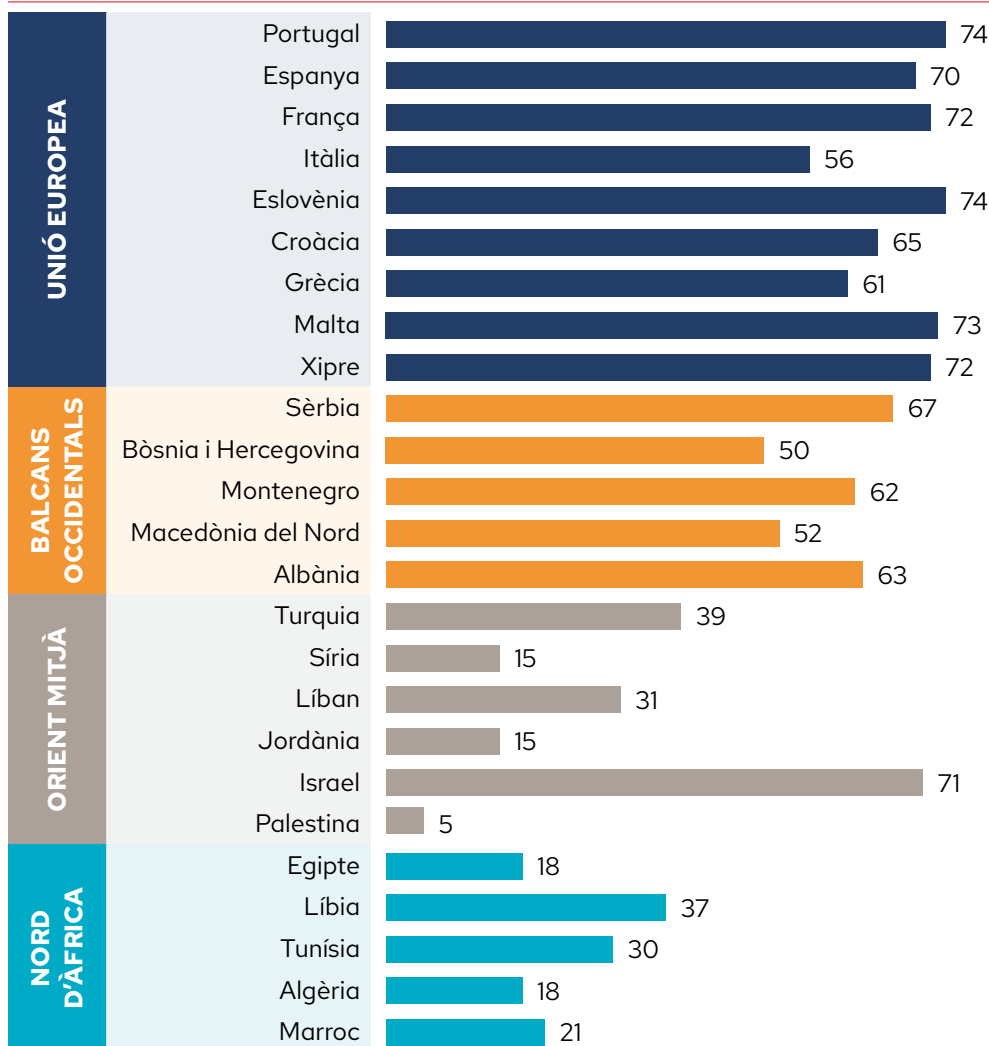
	Taxa activitat 15-24 2023	Taxa activitat 15-64 2022	Taxa ocupació 15-24 2023	Taxa ocupació 15 o més 2023	Taxa atur 15 -24 2023	Taxa atur 15 o més 2023
UNIÓ EUROPEA						
Portugal	35,5	76,4	28,9	55,4	20,2	6,5
Espanya	32,9	74,1	23,6	50,6	28,7	12,1
França	42,8	74,3	36,1	52,3	17,1	7,3
Itàlia	26,4	65,5	20,4	46,1	22,7	7,7
Eslovènia	36,3	76,6	33,2	56,5	9,9	3,6
Croàcia	30,5	69,3	24,6	49,3	19,2	6,1
Grècia	24,8	68,7	18,6	46,3	26,6	11
Malta	54,2	79,8	49,6	63,6	9,3	3,1
Xipre	43,6	76,8	36,2	61,1	17,5	6
BALCANS OCCIDENTALS						
Sèrbia	31,9	73,2	25,0	54,3	24,3	8,7
Kosovo	-	-	-	-	21,3	12,1
Bòsnia i Hercegovina	28,8	61,6	20,2	44,1	26,5	10,4
Montenegro	31,4	68,2	22,9	48,3	27,9	15,3
Macedònia del Nord	28,3	63,8	20,6	45,7	28,6	13,1
Albània	33,8	71,4	24,7	53,5	28,2	11,6
ORIENT MITJÀ						
Turquia	44,1	58,3	36,2	48,2	17,6	9,4
Síria	23,7	40,3	15,8	33,4	33,5	13,5
Líban	35,6	50,4	27,1	40,2	23,7	11,6
Jordània	26,0	41,4	15,2	31,9	40,8	17,9
Israel	47,6	73,3	44,8	62,6	6,0	3,4
Palestina	-	-	19,7	34,0	36,0	24,4
NORD D'ÀFRICA						
Egipte	24,0	46,5	20,3	41,3	19,0	7,3
Líbia	17,1	50,9	8,8	39,2	49,4	18,7
Tunísia	28,5	52,3	17,0	39,0	37,5	15,1
Algèria	23,3	45,6	16,0	37,1	30,8	11,8
Marroc	26,5	47,7	20,3	39,7	22,6	9,1

Font: WeMed 2024 a partir de l'OIT.

Una altra de les bretxes de gènere que s'observen és entre persones treballadores assalariades i autònoms. A la UE mediterrània les dones estan ocupades predominantment en llocs de treball assalariats en major mesura que els homes. A Itàlia, el 83,9% de les dones ocupades són assalariades, en comparació amb el 74,5% dels homes, mentre que a Espanya i Portugal, més del 88% de les dones ocupades són assalariades, en comparació amb aproximadament el 81% dels homes. En economies avançades, el règim d'autònoms, que és el treball a títol lucratiu per a un mateix s'associa a majors probabilitats de creixements salarials en el futur, i amb perspectives d'esdevenir una empresa amb empleats en el futur.

Gràfic 3. Taxa d'activitat de les dones de 15-64 anys, en %. Any 2022

Font: WeMed 2024 a partir de l'OIT.

Als Balcans Occidentals, la diferència és menys marcada: a Bòsnia-Hercegovina, el treball per compte propi és gairebé igual entre els dos gèneres, mentre que a Sèrbia i Montenegro, el percentatge d'autònoms és més alt entre els homes.

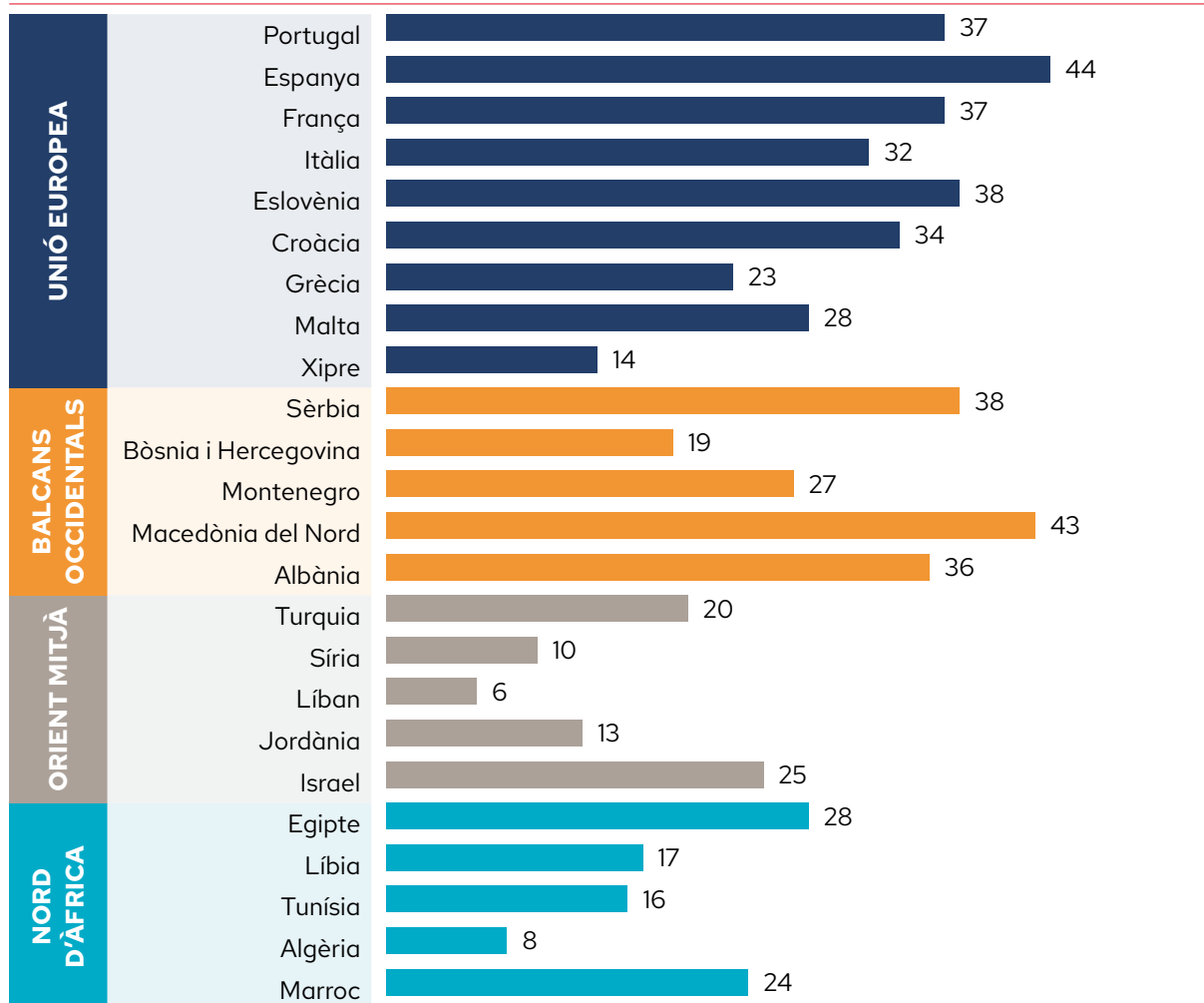
A l'Orient Mitjà, la disparitat és més evident. Al Líban, el 35,4% dels homes treballen per compte propi en comparació amb el 17,1% de les dones, mentre que a Jordània, el 96,4% de les dones ocupades són assalariades, cosa que subratlla la concentració de dones en llocs de treball remunerats.

Al Nord d'Àfrica, les diferències són pronunciades a Tunísia i Algèria. Al Marroc, però, el 54,7% de les dones ocupades són treballadores per compte propi, un dels percentatges més alts de la regió, cosa que indica el seu paper en el sector informal.

Aquestes dades reflecteixen barreres culturals i estructurals que dificulten l'accés de les dones al treball per compte propi, cosa que subratlla la necessitat de polítiques inclusives per fomentar l'emprenedoria femenina.

L'anàlisi de les dades del 2022 sobre l'empresariat dels països mediterranis revela importants disparitats de gènere en les posicions emprenedores, amb un marcat predomini masculí. En països de

Gràfic 4. Escons ocupats per dones als parlaments nacionals, % sobre el total. Any 2024

Font: WeMed 2024 a partir de l'OIT.

la Unió Europea, com ara Itàlia i Grècia, les dones ocupen un percentatge significativament inferior en els rols de lideratge que els homes: a Itàlia, el 3,8% de les dones ocupades són emprenedores en comparació amb el 8% dels homes, mentre que a Grècia la disparitat és similar (4,8% enfront del 8,8%).

Als Balcans Occidentals, també el nombre de dones empresàries és inferior al d'homes. La disparitat és encara més gran a l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica: mentre al Líban, Jordània i Palestina les dones emprenedores representen menys del 4% de les dones ocupades, al Marroc, Algèria i Tunísia són encara menys (fins al 0,8% al Marroc). Aquestes dades destaquen profundes barreres culturals i socials que limiten l'accés de les dones a rols de lideratge i emprenedoria a la regió.

Finalment, la participació política revela una bretxa de gènere més reduïda a la majoria dels països de la Unió Europea. En particular, Espanya té l'indicador del nombre d'escons ocupats per dones als parlaments nacionals més alt (44,3%), i li segueixen Eslovènia, França i Portugal, amb quotes que s'acosten al 40%. Es troben nivells similars dins la regió dels Balcans Occidentals, a Macedònia del Nord, Sèrbia i Albània. En canvi, la presència parlamentària femenina és més modesta a Xipre, Bòsnia-Hercegovina i Grècia (entre el 14% i 20%).

Taula 9. Indicadors de mercat laboral per sexe

	Taxa d'activitat 15-64 anys 2022		Taxa d'atur 15 o més 2023		Autònoms/es 2022		Assalariats/des 2022		Empleadors/es 2022		Escons ocupats per dones
	F (%)	M (%)	F (%)	M (%)	(% ocup. Femen.)	(% ocup. Masc.)	(% ocup. Femen.)	(% ocup. Masc.)	(% ocup. Femen.)	(% ocup. Masc.)	2024
UNIÓ EUROPEA											
Portugal	74,4	78,5	6,9	6,1	11,5	18,7	88,5	81,3	2,9	7,3	36,5
Espanya	69,9	78,3	13,9	10,6	11,7	18,4	88,3	81,6	3,3	6,1	44,3
França	71,8	76,9	7,2	7,5	10,0	16,0	90,0	84,0	3,0	7,0	37,3
Itàlia	56,4	74,6	8,8	6,8	16,1	25,5	83,9	74,5	3,8	8,0	32,3
Eslovènia	74,0	79,0	3,7	3,6	9,8	17,5	90,2	82,5	1,7	4,6	37,8
Croàcia	65,4	73,1	6,6	5,6	9,4	16,9	90,6	83,1	3,5	7,2	33,8
Grècia	61,2	76,3	14,2	8,4	31,0	41,7	69,0	58,3	4,8	8,8	23,0
Malta	72,7	85,9	3,0	3,2	9,0	19,4	91,0	80,6	2,0	5,6	27,9
Xipre	72,1	81,3	5,9	6,0	9,1	12,4	90,9	87,6	1,2	2,2	14,3
BALCANS OCCIDENTALS											
Sèrbia	66,9	79,6	9,0	8,4	23,4	29,9	76,6	70,1	2,0	4,1	38,0
Kosovo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bòsnia i Hercegovina	50,4	72,5	12,5	9,0	25,7	24,2	74,3	75,8	4,2	7,0	19,1
Montenegro	61,5	74,9	14,7	15,7	15,3	25,9	84,7	74,1	2,6	5,1	27,2
Macedònia del Nord	52,2	75,0	11,7	14,0	12,3	19,5	87,7	80,5	2,4	5,2	42,5
Albània	63,4	79,3	11,4	11,7	50,4	54,7	49,6	45,3	1,2	4,5	35,7
ORIENT MITJÀ											
Turquia	39,4	76,6	12,1	8,1	30,3	29,4	69,7	70,6	1,9	5,8	19,9
Síria	14,9	65,7	25,3	10,9	8,7	41,9	91,3	58,1	0,4	1,5	10,4
Líban	31,3	71,1	14,7	10,1	17,1	35,4	82,9	64,6	3,8	10,8	6,3
Jordània	14,5	65,8	26,6	16,2	3,6	13,1	96,4	86,9	0,9	3,5	13,1
Israel	71,2	75,5	3,3	3,4	8,6	14,0	91,4	86,0	1,3	4,7	25,0
Palestina	4,7	34,7	7,7	2,9	77,1	76,0	2,0	6,1	6,3	6,2	-
NORD D'ÀFRICA											
Egipte	17,5	74,4	17,9	4,9	29,0	27,1	71,0	72,9	1,2	4,0	27,7
Líbia	37,0	64,3	24,7	15,4	10,0	17,2	90,0	82,8	1,2	2,1	16,5
Tunísia	29,9	75,6	20,5	12,9	14,0	29,3	86,0	70,7	2,1	5,6	15,7
Algèria	18,0	72,0	20,7	9,6	26,0	32,1	74,0	67,9	1,8	4,4	7,9
Marroc	21,2	73,8	10,7	8,6	54,7	46,3	45,3	53,7	0,8	2,6	24,3

Font: WeMed, a partir de l'OIT.

Entre els països de l'Orient Mitjà, el valor més alt per a aquest indicador és a Israel (25%), mentre que a la resta de països és inferior al 20%. Al Nord d'Àfrica, Egipte i el Marroc tenen una proporció d'escons parlamentaris ocupats per dones igual a aproximadament una quarta part del total, mentre per la resta de la regió és inferior.

En resum, les desigualtats de gènere són pronunciades. L'augment de la taxa d'ocupació femenina és clau per a la cohesió social i el creixement econòmic. Malgrat les regulacions i polítiques inclusives, persisteixen les desigualtats entre homes i dones pel que fa a la participació, els salaris, la progressió professional i les condicions de treball, amb moltes diferències segona la regió/país.

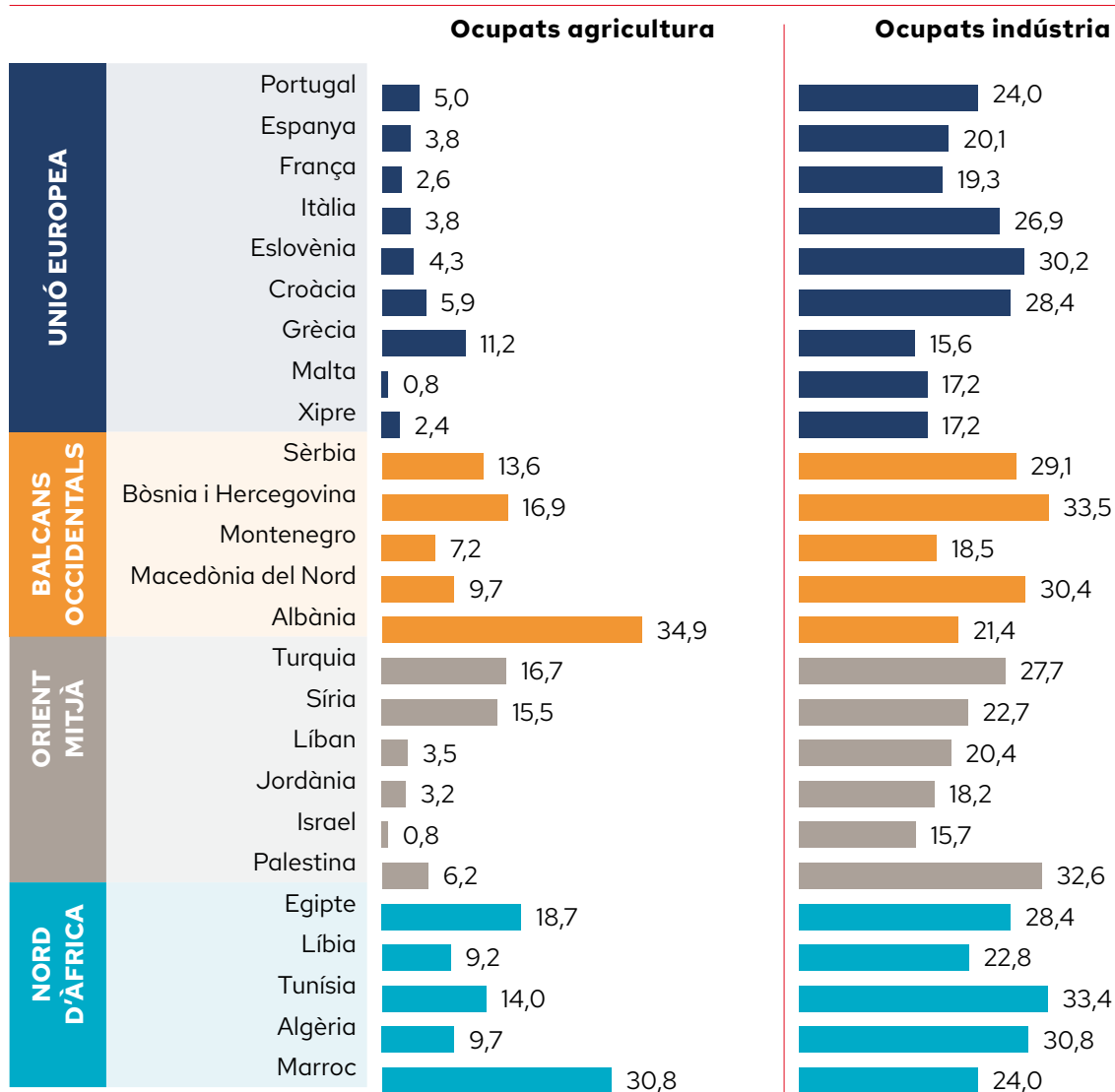
5. Especialització productiva

L'estructura sectorial és un reflex del diferent nivell de desenvolupament econòmic, atès que les economies amb un PIB per habitant més alt acostumen a tenir un major pes del sector serveis en la seva economia i, al contrari, un menor pes del sector agrícola.

Els països que presenten un percentatge d'ocupació en el sector agrícola més alt són: Albània (34,9%) als Balcans; el Marroc (30,8%) al Nord d'Àfrica; Turquia i Síria (16% en ambos casos) a Orient Mitjà; i Grècia (11,2%) a la UE del Sud.

Pel que fa al sector industrial, Bòsnia-Hercegovina i Eslovènia destaquen pels seus nivells més alts d'ocupació al sector secundari, amb un 33,5% i un 30,2% de l'ocupació total, respectivament, fet que demostra una important base manufacturera i industrial. A la UE mediterrània, Eslovènia, Croàcia i Itàlia són els països amb un major pes de l'ocupació industrial (27%-30%), mentre que a França i Espanya, la indústria té un paper menys significatiu, amb una participació al voltant del 20%.

Gràfic 5. Ocupació al sector agrícola i al sector industrial, % sobre el total. Any 2022

Font: WeMed, a partir de l'OIT.

El sector serveis predomina a la majoria dels països d'Europa i l'Orient Mitjà: Malta (82%), Israel (83,5%) i França (78,2%) presenten els percentatges més alts, cosa que indica una economia avançada i orientada al sector serveis, típica dels països d'alts ingressos. Als països del nord d'Àfrica i els Balcans, el sector serveis és menys dominant, però continua sent significatiu, com ho demostren les dades d'Algèria (59,4%), Tunísia (52,6%), Líbia (68%) i Montenegro (74,4%). El turisme és clau a Espanya, França, Itàlia, Grècia, Turquia i Egipte.

En conclusió, els països mediterranis d'Europa i l'Orient Mitjà tendeixen a centrar-se més en els serveis, mentre que als països dels Balcans i el Nord d'Àfrica, l'agricultura i la indústria continuen jugant un paper important en l'estructura de l'ocupació, cosa que reflecteix les diverses característiques econòmiques i socials de la regió.

Taula 10. Ocupació per grans sectors econòmics, % sobre el total

	Agricultura 2022	Indústria 2022	Serveis 2022
UNIÓ EUROPEA			
Portugal	5,0	24,0	71,0
Espanya	3,8	20,1	76,1
França	2,6	19,3	78,2
Itàlia	3,8	26,9	69,3
Eslovènia	4,3	30,2	65,5
Croàcia	5,9	28,4	65,7
Grècia	11,2	15,6	73,3
Malta	0,8	17,2	82,0
Xipre	2,4	17,2	80,5
BALCANS OCCIDENTALS			
Sèrbia	13,6	29,1	57,4
Kosovo	-	-	-
Bòsnia i Hercegovina	16,9	33,5	49,6
Montenegro	7,2	18,5	74,4
Macedònia del Nord	9,7	30,4	59,9
Albània	34,9	21,4	43,7
ORIENT MITJÀ			
Turquia	16,7	27,7	55,6
Síria	15,5	22,7	61,8
Líban	3,5	20,4	76,0
Jordània	3,2	18,2	78,6
Israel	0,8	15,7	83,5
Palestina	6,2	32,6	61,2
NORD D'ÀFRICA			
Egipte	18,7	28,4	53,0
Líbia	9,2	22,8	68,0
Tunísia	14,0	33,4	52,6
Algèria	9,7	30,8	59,4
Marroc	30,8	24,0	45,3

Font: WeMed, a partir de l'OIT.

6. Tecnologia i coneixement

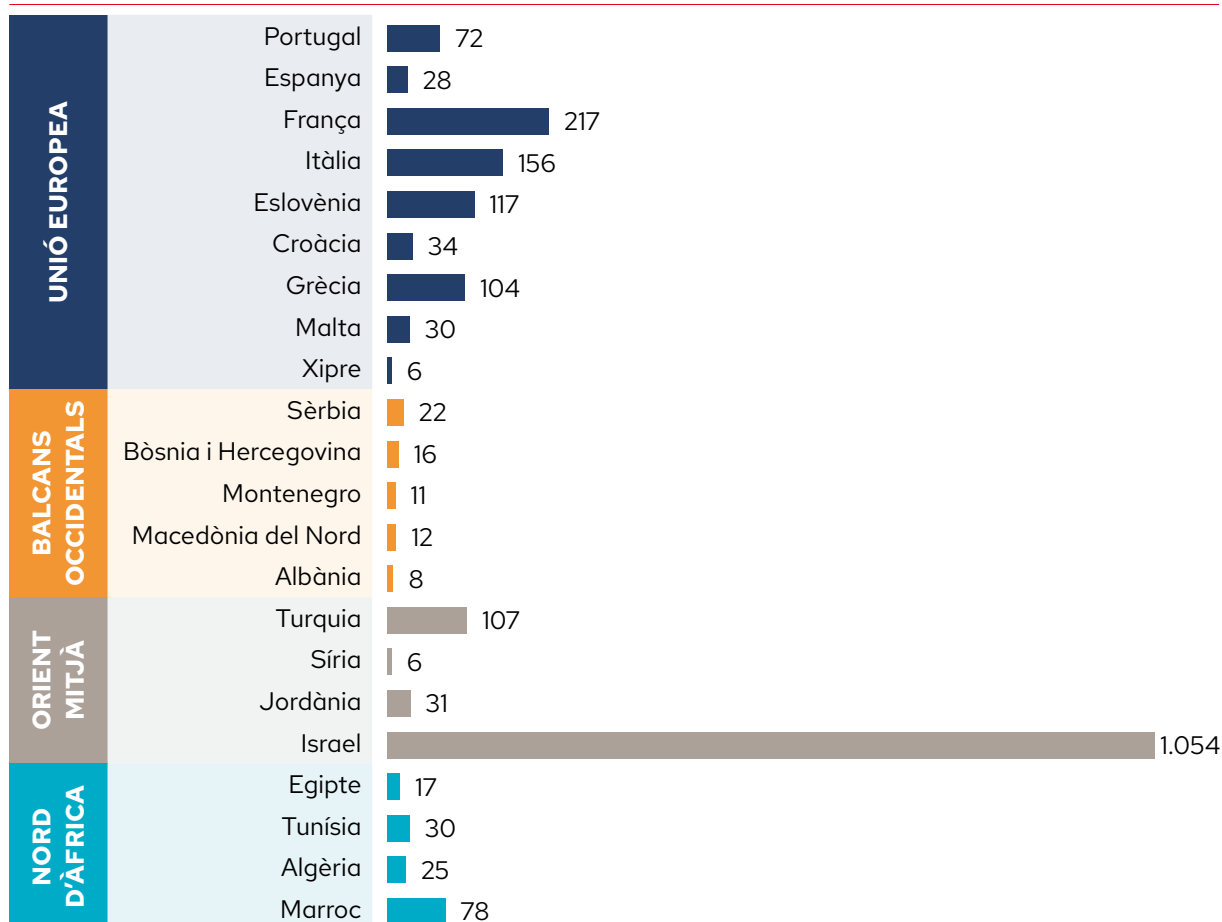
El nombre de sol·licituds de patents presentades és un indicador de l'entorn d'innovació predominant dins d'un país i de la qualitat de l'educació superior i la recerca.

A la regió mediterrània, les dades sobre sol·licituds de patents presentades per residents i no residents indiquen una forta concentració en uns pocs països. Només sis dels 26 Països de la zona registren un nombre de patents presentades, per milió d'habitants superior a 100 durant l'any 2022 són: França (217), Itàlia (156), Eslovènia (117) i Grècia (104) entre els països de la Unió Europea, i Turquia (107) i Israel (1.054) a l'Orient Mitjà, sent aquest últim, amb diferència, el país amb la concentració més alta de sol·licituds de patents presentades a tota la Mediterrània. La xifra del Marroc (78) és la més alta entre els països del Nord d'Àfrica, el setè en total entre els 26 de la zona.

La penetració d'internet és alta en general però la bretxa entre regions s'amplia en banda ampla fixa: 49,4% a França i 43,5% a Portugal enfront al 13,7% de Tunísia i 10,5% d'Algèria, per exemple.

L'IEMed assenyala que el grau de penetració d'internet amb banda ampla continua sent baixa a alguns països i això limita l'adopció de la IA, que encara és força incipient. La bretxa digital podria amplificar les desigualtats intraregions si no es redueix l'accés desigual a infraestructures i capacitat tecnològica.

Gràfic 6. Patens sol·licitades per residents i no residents, per milió d'habitants. Any 2022

Font: WeMed, a partir de World Intellectual Property Organization (WIPO).

7. Energies renovables i recursos hídrics

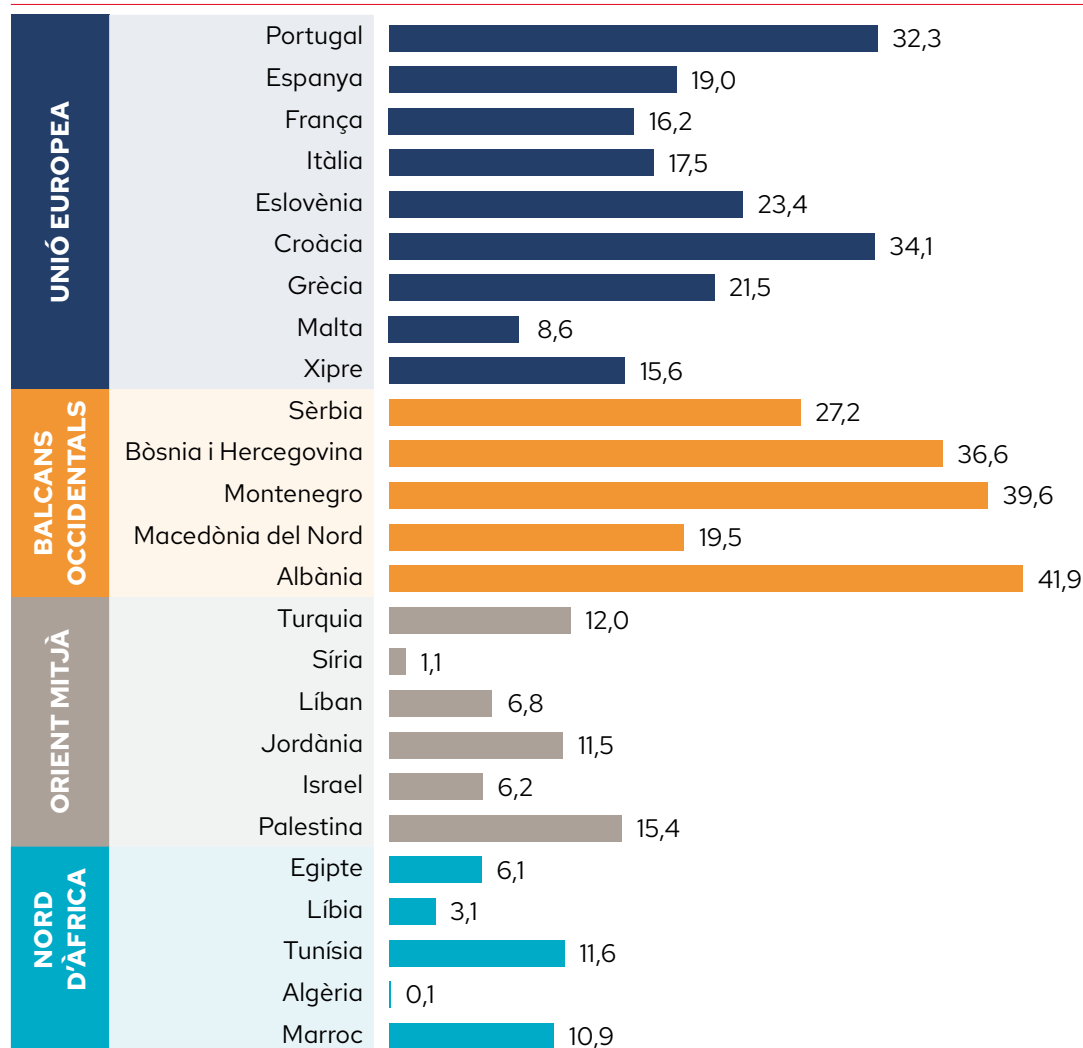
Energies renovables

El panorama de l'ús de les energies renovables a la regió mediterrània es caracteritza per una marcada diferència entre la riba nord (països de la UE i els Balcans Occidentals) i les ribes sud i sud-est de la conca (nord d'Àfrica i Orient Mitjà).

Més concretament, amb referència al 2021, la quota de consum d'energia coberta per fonts renovables als països de la Unió Europea se situa entre el 15% i el 35%, amb l'excepció de Malta, on el percentatge no arriba al 9%. Croàcia (34,1%) i Portugal (32,3%) són els països de la UE amb la intensitat més alta de consum d'energia renovable com a percentatge del consum total d'energia. Una característica comuna entre els països de la UE és el creixement constant de l'ús de fonts d'energia renovables durant les dues darreres dècades.

Als Balcans Occidentals, el consum d'energia renovable és encara més intens, amb percentatges del consum total d'energia que van des d'aproximadament el 20% (Macedònia del Nord) fins al 42% (Albània).

Gràfic 7. Consum d'energia renovable, en % sobre el consum total. Any 2021

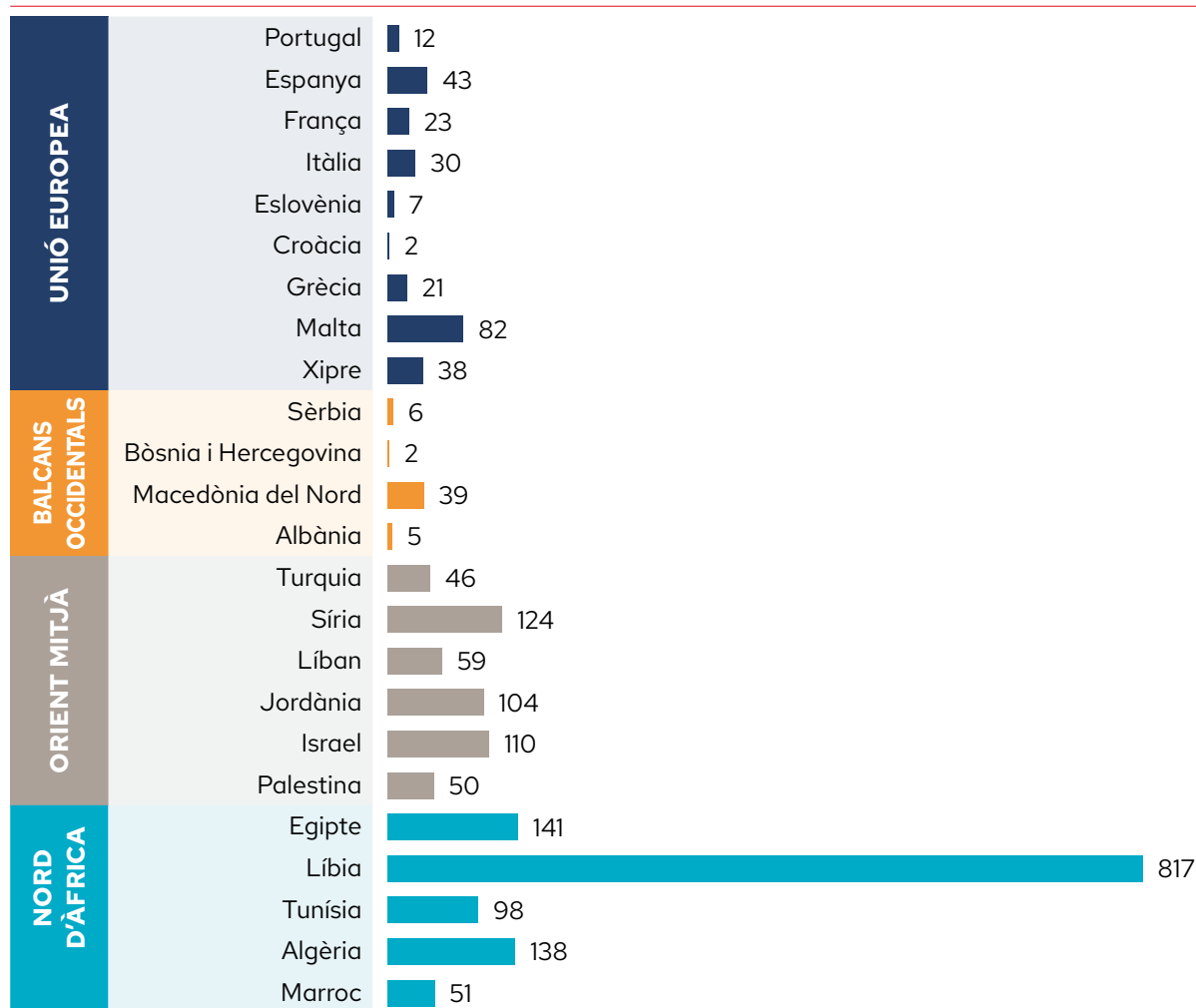
Font: WeMed a partir de World Bank.

La situació és diferent a l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, on la quota de consum d'energia renovable arriba al seu nivell més alt a Palestina (15,4%). El Marroc i Tunísia, dos països del nord d'Àfrica sense recursos significatius de combustibles fòssils, aconsegueixen una quota d'energia renovable del consum total d'energia al voltant de l'11% el 2021. L'ús de fonts renovables en països amb combustibles fòssils és absolutament marginal, com és el cas de Líbia (3,1%) o Algèria (0,1% del consum total d'energia). Clarament, la disponibilitat d'abundants recursos fòssils en alguns països de les costes sud i sud-est desincentiva un major ús de fonts d'energia renovables.

Recursos hídrics

Les dades de recursos hídrics s'examinen mitjançant dos indicadors: la extracció anual d'aigua (avaluada excloent-hi les pèrdues per evaporació de les conques d'emmagatzematge) i el nivell d'estrès hídric, que compara la extracció d'aigua dolça amb els recursos hídrics disponibles. Com més petita sigui la diferència entre l'oferta i la demanda, més vulnerable és una regió a l'escassetat d'aigua. Un país que s'enfronta a "estrès hídric extrem" indica que utilitza almenys el 80% dels subministraments disponibles, mentre que un que s'enfronta a "estrès hídric elevat" retira el 40% dels

Gràfic 8. Nivell d'estrès hídric (extracció d'aigua dolça en proporció als recursos d'aigua dolça disponible). Any 2023

Font: WeMed a partir de FAO.

subministraments. Com és sabut, una gestió adequada dels recursos hídrics és un component crucial del creixement, la reducció de la pobresa i l'equitat, especialment als països en desenvolupament.

Les extraccions anuals totals d'aigua dolça estan òbviament relacionades amb la mida del país, així com amb les especificitats que cada país presenta pel que fa a la disponibilitat general d'aigua. A la llum d'aquestes consideracions, els valors més alts de l'indicador es poden observar a Egipte

Taula 11. Indicadors d'estrès hídric i energia renovable

	Extracció aigua dolça/any (milers milions m ³) 2023	Nivell d'estrès hídric (extracció d'aigua dolça en proporció als recursos d'aigua dolça disponible) 2023	Consum d'energia renovable (% del consum total d'energia) 2021
UNIÓ EUROPEA			
Portugal	6,1	12,3	32,3
Espanya	29,0	43,2	19,0
França	26,3	23,0	16,2
Itàlia	33,6	29,6	17,5
Eslovènia	1,0	6,8	23,4
Croàcia	0,7	1,5	34,1
Grècia	10,1	20,5	21,5
Malta	0,1	81,8	8,6
Xipre	0,3	37,6	15,6
BALCANS OCCIDENTALS			
Sèrbia	5,3	6,0	27,2
Kosovo	-	-	-
Bòsnia i Hercegovina	0,3	2,0	36,6
Montenegro	0,2	-	39,6
Macedònia del Nord	1,6	38,7	19,5
Albània	0,8	4,7	41,9
ORIENT MITJÀ			
Turquia	61,5	45,7	12,0
Síria	14,0	124,4	1,1
Líban	1,8	58,8	6,8
Jordània	0,9	104,3	11,5
Israel	1,3	110,1	6,2
Palestina	0,4	50,3	15,4
NORD D'ÀFRICA			
Egipte	77,5	141,2	6,1
Líbia	5,7	817,1	3,1
Tunísia	3,9	98,1	11,6
Algèria	9,8	137,9	0,1
Marroc	10,6	50,7	10,9

Font: WeMed, a partir de FAO i World Bank.

(77.500 milions de m³), Turquia (61.500 milions), Itàlia, Espanya i França (33.600, 29 i 26.300 milions de m³, respectivament). Des de la perspectiva de l'estrès hídric, però, els països mediterranis amb més criticitat són la majoria dels països del Nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà, caracteritzats per valors de l'indicador que superen el 100% de les reserves disponibles, com ara: Líbia, Egipte, Algèria, Síria, Israel i Jordània. Tunísia també entra en la categoria d'estrès hídric extrem que supera el llindar del 80%, juntament amb Malta, l'únic país de la Unió Europea. També hi ha països de tota la regió mediterrània que es troben dins del rang considerat amb un alt estrès hídric, amb valors al voltant del 40-50%: Espanya, Turquia, Líban, Palestina i el Marroc.

En resum, l'estrès hídric és crític a MENA, és per això que la UE ha avançat en protecció d'espais naturals. El canvi climàtic accentua aquests desequilibris, amb sequeres i onades de calor més freqüents. L'IMed advoca per polítiques compartides d'adaptació climàtica i economia circular.

8. Cooperació i Unió Euromediterrània

Inicis i evolució

L'any **1995** va tenir lloc la **Declaració de Barcelona**, que marca el naixement del *Procés de Barcelona*. Es tracta d'un marc per a la cooperació entre la Unió Europea i els països de la riba sud del Mediterrani, amb tres grans objectius: pau i estabilitat basada en democràcia i drets humans; prosperitat compartida i integració econòmica; i comprensió mútua entre societats.

També durant aquests anys, s'han signat **acords d'associació** bilaterals entre la UE i països mediterranis del sud (com Algèria, Egipte, Tunísia, Israel, la Palestina, el Líban...) que inclouen cooperació econòmica, comercial i financera, liberalització progressiva de comerç, reducció d'aranzels i restriccions.

Amb l'ampliació de la UE i els canvis a començaments dels anys 2000, es va incorporar el Procés de Barcelona dins la **Política Europea de Veïnatge (PEV)**, que amplia i reformula les relacions entre la UE i els seus veïns del sud i est.

El 2008 es crea la **Unió per la Mediterrània** com a marc intergovernamental de major igualtat entre totes dues ribes, amb projectes concrets per a la cooperació en democràcia, migracions, desenvolupament econòmic, infraestructures, etc.

Al llarg d'aquests anys, hi ha hagut dificultats en l'aplicació dels acords: les reformes en molts països del sud han estat lentes, la liberalització del comerç agrícola ha avançat poc, ja que molts productes són sensibles i mantenen proteccions.

També s'ha observat que el comerç Sud-Sud (entre els països del sud mediterrani) no ha crescut tant com seria desitjable. Les inversions han estat més centrades des de la UE cap al sud que entre el sud mateix.

En matèria de governança, la participació dels actors locals, regionals i la societat civil ha anat augmentant, però es considera que encara no tenen suficient pes ni mecanismes adaptats que permetin una cooperació efectiva des de baix (autoritats locals, ciutats, etc.).

Reptes actuals

Està en marxa la formulació del **Nou Pacte per la Mediterrània**, amb consultes regionals ("EuroMeSCo Consultation Circles") impulsades per l'IMed per donar forma a aquesta nova estratègia.

L'enquesta anual *EuroMed* de l'IMed ha recollit opinions d'experts del sud sobre temes com migració, cooperació sostenible, retorns i reintegració, formes legals de migració, gestió de fluxos, etc., com a part de l'orientació cap a acords més mútuament beneficiosos.

També s'ha de reforçar el paper de les ciutats i les autoritats locals en la governança de la migració: recentment s'ha publicat un informe sobre les capacitats de governança migratòria de les ciutats del Mediterrani per a la propera dècada.

Catalunya va reafirmar el seu compromís de contribuir al futur de la cooperació euromediterrània durant la 6a edició de les Jornades MedCat, celebrades el 9 de juliol de 2025 al Palau de Pedralbes de Barcelona. L'esdeveniment va destacar la necessitat de mecanismes de finançament innovadors i marcs de governança més sòlids per fomentar la cooperació a la regió. També va demanar convertir el **30è aniversari del Procés de Barcelona** en un moment d'acció per ampliar els projectes i enfortir les connexions entre les parts interessades.

9. Conclusions i visió de futur

El Mediterrani és un mosaic d'economies interdependents però desiguals. La part de la UE concentra el 73% del PIB total mediterrani, però el dinamisme demogràfic i el potencial energètic recauen en el sud i l'est.

La integració euromediterrània ha avançat d'un model centrat en acords comercials bilaterals i cooperació econòmica cap a marcs més amplis que inclouen components polítics, de migració, societat civil, cultura, etc.

Tot i això, hi ha un desajust entre les aspiracions i la realitat: moltes reformes pendents, recursos limitats, desequilibris persistents, i una governança que encara ha de consolidar-se amb els actors locals i una visió de futur més inclusiva.

El futur passa per reforçar la cooperació entre les economies del mediterrani, i afrontar reptes com la migració, el canvi climàtic, l'educació i el mercat laboral o la revolució digital, amb nous acords com el Pacte per la Mediterrània.

Els pilars d'una cooperació més estreta en la regió mediterrània podrien pivotar sobre les següents àrees:

- Educació i gènere: invertir en educació bàsica i superior, i fomentar l'ocupació femenina.
- Ocupació juvenil: polítiques actives per reduir la desocupació juvenil.
- Transició energètica i hídrica: inversió en renovables i hidrogen verd, juntament amb polítiques compartides d'aigua i adaptació climàtica.
- Inclusió digital i IA: reduir la bretxa digital i fomentar la capacitat tecnològica.
- Gestió migratòria: vies legals, protecció de drets i integració.

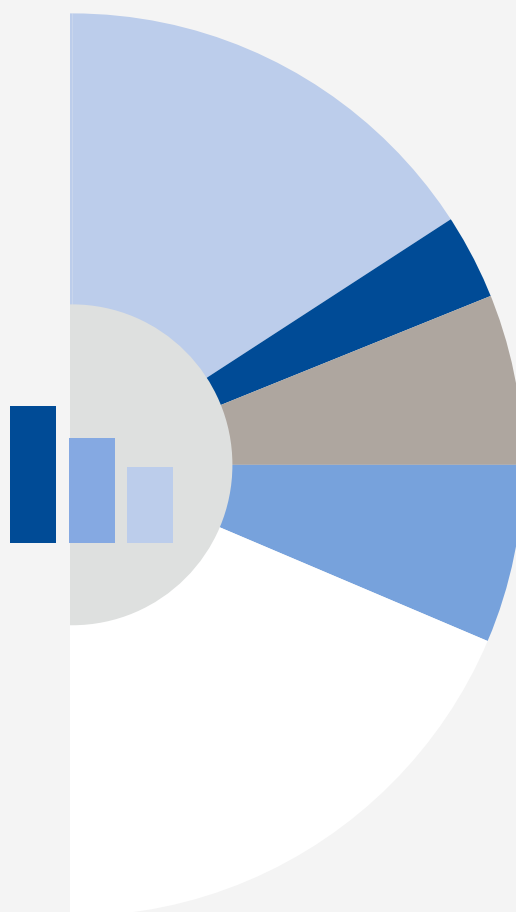
També és fonamental assolir una cooperació multinivell que involucri governs, societat civil i sector privat per avançar cap a una regió més integrada.

Bibliografia

IEMed: Policy Briefs, Papers, Anuari Mediterrani, Insights, Dossiers.

OCDE (2021) Regional Integration in the Union for the Mediterranean. Progress report

WeMed 2024 (2025). Società, economia e ambiente nel Mediterraneo.

**GABINET D'ESTUDIS ECONÒMICS
I INFRAESTRUCTURES**

Av. Diagonal, 452 Barcelona
Telèfon 934 169 300
estudis@cambrabcn.cat

www.cambrabcn.cat